

John Bräutigam

Torsås Kustmiljögrupp

2015-01-20

Vattenrådet för Bruatorpsån m.fl.

Torsås kommun

Rapport från deltagande i

Havs- och vattenforum 2014, 20-21 maj i Göteborg

Havs- och vattenforum är en konferens som samlar deltagare från hela vatten-Sverige och alla olika sektorer. Här träffas folk som jobbar med söt-, salt-, grund-, dricks-, avlopps- och fiskevatten. Här möts branschföreträdare från olika näringar, forskare, tjänstemän, ideella föreningar och andra som jobbar för levande hav, sjöar och vattendrag.

Från Torsås Kustmiljögrupp deltog John Bräutigam och Kennert Täck, med finansiellt stöd från Vattenrådet för Bruatorpsån, Grisbäcken och Brömsebäcken.

Årets tema var *Samarbete och helhetssyn*. De tre fokusområdena *minskad övergödning*, *ökad biologisk mångfald i rinnande vatten* och *hållbart fiske* täcktes in av programmet men man hade breddat sig med att ta in frågor som rör dricksvatten och havsplanering samt några andra aktuella frågor i Havs- och vattenmyndigheten, som anordnar konferensen.

Medborgardriven havsförvaltning

Det mest inspirerande bidraget var Allan Larssons (f.d. finansminister och grundare av Östersjöinitiativet) presentation under rubriken *Medborgardriven havsförvaltning – samarbete och helhetssyn*. Han spekulerade över vilka förändringar vi kan få som en följd av det varmare klimatet. Hur bereder vi oss för framtiden "...när vi hellre turistar vid Östersjön än vid Medelhavet" som han uttryckte det. På Gotland driver man projektet *Rädda Burgsviken* som just avser att etablera ett attraktivt fritids- och rekreationsområde och boendemiljö runt Burgsviken. Ekosystemet runt Burgsviken har under de senaste 10-15 åren helt kollapsat. Igenväxning, bottenslam, inte badbart, inget fiske etc.

Avsikten med projektet är att få olika aktörer att investera så att resultatet blir en helhet. Han talade om hur stor skuld vi har till ekosystemet och vilken kostnaden är för att återbetala skulden. Skulden är lika med vad det kostar att återskapa en god havsmiljö, menade han. För Burgsviken hade man beräknat kostnaden till ca 20 milj kr. Därtill såg man andra investeringar i storleksordningen 230 milj kr som blir möjliga tack vare att viken åter blir en attraktiv havsmiljö. Exempel på sådana investeringar är fritidsbyar, marinor, badanläggningar mm. Han såg Östersjöinitiativet som en resurs för att samla intressenterna runt Östersjökusten och sådana här projekt. Han ville att man där fokuserar på:

- Utveckla tankarna om *skulden till ekosystemet och havet som resurs*
- Ge förtur till *våta åtgärder* i kustområdena
- Stimulera *medborgardriven havsförvaltning*

Under denna presentation kände jag en stark bindning till hur vi tänker och arbetar inom Torsås Kustmiljögrupp. Hos oss har vi utvecklat *medborgardriven havsförvaltning* under snart 15 år, i samverkan med Vattenrådet, Torsås kommun, skogs- och jordbrukare, näringsliv och andra aktörer. Att ta efter initiativet *Rädda Burgsviken* känns helt relevant för Torsås kust och avrinningsområde. Hur bereder vi oss för tiden när man hellre turistar vid Torsåskusten än vid Medelhavet?

Hur använder vi pengarna bäst?

En av programpunkterna under rubriken *Djupdykning - hur använder vi pengarna bäst* leddes av Thomas Johansson från Havs- och vattenmyndigheten.

Anslaget för åtgärder för havs- och vattenmiljö är det officiella namnet på de 670 milj kr till vattenvårdsåtgärder som Havs- och vattenmyndigheten har att fördela. Men det gäller att resurserna används så att de får största möjliga effekt.

Åtgärderna lider stor brist på uppmätta effekter, menade Thomas Johansson. Man räknar mest utifrån schabloner. Många åtgärder ger samhällsnytta men det är svårt att utvärdera dem. Några rekommendationer och reflektioner som han gav var:

- Uppföljning och långsiktighet behövs
- Kunskapsspridningen är bristfällig
- Man är bra på att knyta ihop förstudier med projekt
- Mer av helhetsperspektiv och fokus på avrinningsområden

Det är alltså viktigt att vi blir bättre på att ta tillvara erfarenheter och kunskaper från genomförda projekt.

Tips och råd från Vattenråd

[Segeåns vattendragsförbund](#) i Skåne bildades 1988 och kort därefter anlades de första våtmarkerna i avrinningsområdet. Sedan dess har det blivit 90 hektar. Numera har man ombildats till att bli Vattenråd. Inte mindre än sju kommuner ingår i Vattenrådet. Med den styrkan bakom sig har man kraftfulla resurser. För närvarande bedriver man det så kallade Segeå-projektet. Det skall främst arbeta med konkreta åtgärder för att förbättra vattenkvalitén i vattendrag och sjöar och för att öka den biologiska mångfalden och den allemansrättsliga arealen inom Sege å och Alnarpsåns avrinningsområden. Segeå-projektets första 4 etapper har genomförts mellan 2000 och 2013. Sedan 2014 pågår etapp 5 som avslutas i december 2017.

Vad är vatten värt?

Under denna rubrik talade dåvarande miljöministern Lena Ek. Hon fokuserade på utmaningar inom havs- och vattenmiljön under det närmaste året och årtiondena. Hon uppehöll sig mycket till de så kallade ekosystemtjänsterna.

Ekosystemtjänster är de funktioner hos de komplexa sambanden i naturen och miljön som gynnar människor, det vill säga upprätthåller eller förbättrar människors välmående och livsvillkor. Det är tjänster som kräver förvaltning, till exempel pollinerande insekter, skydd mot naturkatastrofer som översvämningar och jordskred, vattenrening via våtmarker eller musslor, naturlig skadedjursbekämpning, tillgång till grönytor för rekreation, reducering av partikelhalter och växthusgaser samt bildandet av bördig jord.

Av tjugofyra ekosystemtjänster som Östersjön ger oss fungerar endast tio tillräckligt bra idag. Det är oroande. Livsmedelsproduktionen i havet är en av de livsviktiga tjänster från havet som är direkt hotad. Det är enormt kostsamt om denna ekosystemtjänst skulle gå förlorad. Baltic Stern-projektet har visat att det är en lönsam investering att rädda Östersjön.

Världen har uppfyllt millenniemålet om att halvera antalet människor utan tillgång till säkert dricksvatten. Mellan 1990 och 2000 fick två miljarder människor tillgång till vatten. Samtidigt saknar fortfarande cirka 750 miljoner människor i 43 länder tillgång till säkert dricksvatten. Följderna är till exempel 4000 barndödsfall per. Bristen på vatten hindrar ofta människor från att lyfta sig ur fattigdom.

Inom EU pågår arbetet för fullt med ramdirektivet för vatten och havsmiljödirektivet. Konkreta åtgärdsprogram sätts på plats. Sveriges utsläpp av övergödande ämnen minskar stadigt och idag har vi målen inom räckhåll för alla våra havsområden utom Östersjön söder om Gotland, menade Lena Ek. En uppgift som man kan känna lite skepsis till, i varje fall om man studerar miljömålen på [Miljömålsportalen](#).

Nästa Havs- och vattenforum

Under 2015 hålls det ett nytt Havs- och Vattenforum i Göteborg 26-27 maj.